

Ondersteuningsstructuur

Een selectie uit de Monitor Sport en corona IV – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.

Ine Pulles

Peter van Eldert

Hugo van der Poel

Oplegger hoofdstuk 7 – Ondersteuningsstructuur

Dit document bevat het hoofdstuk ‘Ondersteuningsstructuur’ uit de Monitor Sport en corona IV - De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de gevolgen van de coronamaatregelen voor de ondersteuningsstructuur van de Nederlandse sport. Dit document is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de Monitor Sport en corona IV, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is [hier](#) te vinden. De managementsamenvatting van het rapport is [hier](#) te vinden.

Achtergrond Monitor Sport en corona IV

In de Monitor Sport en corona IV worden de data en kennis gebundeld over de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector die in oktober 2021 beschikbaar zijn. We brengen de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport- en beweeggedrag en voor de organisatie en financiering van de sport in Nederland in beeld. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, de ondersteuningsstructuur, topsport, sportevenementen en betaald voetbal. De nadruk ligt op nieuwe data en kennis sinds juni 2021. Wat tot dan bekend was, is gepubliceerd in de eerste drie uitgaven van de Monitor Sport en corona. De eerste drie monitoren Sport en corona¹² zijn respectievelijk begin juli 2020, eind november 2020 en juni 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd.

De Monitor Sport en corona IV, uitgevoerd door het Mulier Instituut, is de vierde overzichtsstudie in een serie monitors vanuit het kennisconsortium Sport en corona. In dit consortium hebben het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Bewegen op verzoek van de uitvoeringsalliantie van het Nationaal Sportakkoord (ministerie van VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) hun krachten gebundeld. Met als belangrijkste opdracht voor het Mulier Instituut om de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sport te monitoren. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft het platform www.sportencorona.nl ontwikkeld om de beschikbare kennis, data en praktijkvoorbeelden te delen.

¹ Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). [Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

² Poel, H. van der, Nafzger, P. & Eldert, P. van (red.) (2020). [Monitor Sport en corona II. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

7. Ondersteuningsstructuur

Rutger de Kwaasteniet, Peter van Eldert, Ine Pulles en Johan Steenbergen.

Dit hoofdstuk gaat over de gevolgen van de coronacrisis voor de ondersteuningsstructuur van de sport in Nederland. De ondersteunende organisaties die aan bod komen zijn sportbonden (paragraaf 7.1), NOC*NSF (paragraaf 7.2), het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS, paragraaf 7.3), gemeenten (paragraaf 7.4) en onderzoeks- en innovatie-instellingen (paragraaf 7.5).

Samenvatting en conclusie

Hoewel de gevolgen van de coronacrisis voor de ondersteuningsstructuur van de sport merkbaar zijn geweest, zijn sportbonden, NOC*NSF, het POS en gemeenten in de periode van 1 januari tot 1 september 2021 over het algemeen voldoende veerkrachtig gebleken. Zij zien de (nabije) toekomst met gematigd optimisme tegemoet. Hierbij moet benadrukt worden dat het om gematigd optimisme gaat, omdat de ondersteuningsstructuur van de sport aangeeft op dit moment nog wel afhankelijk te zijn van de hulp en ondersteuning die de overheid biedt. In het licht hiervan is het relevant om in de vijfde Monitor Sport en corona te monitoren en evalueren in hoeverre de ondersteuningsstructuur van de sport financieel gezond en veerkrachtig blijft bij het afbouwen van hulp en ondersteuning van overheidswege.

Het vervallen van de anderhalvemeterregel in de Nederlandse samenleving was een belangrijke reden om de (nabije) toekomst gematigd optimistisch in te zien. Het beoefenen van sport kon daardoor immers weer doorgang vinden zonder of met minimale beperkingen. Het coronatoegangsbewijs in de sport zorgt echter weer voor nieuwe uitdagingen.

Tot slot is op basis van dit hoofdstuk te concluderen dat sportbonden, NOC*NSF, het POS en gemeenten sportaanbieders daadwerkelijk en meestal toereikend hebben ondersteund bij het continueren van hun activiteiten. Die ondersteuning was gedeeltelijk financieel van aard, maar had ook betrekking op het voorlichten van sportaanbieders over hoe zij adequaat om kunnen gaan met de gevolgen van de coronacrisis.

7.1 Sportbonden

In de vorige Monitor Sport en corona³ brachten we de financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden in kaart, waarbij de focus lag op het kalenderjaar 2020. Uit de resultaten kwam naar voren dat sportbonden in 2020 te maken hebben gehad met een omzetverlies, maar dat er daarnaast ook kosten bespaard zijn.

In deze vierde Monitor Sport en corona gaan we in op de gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden in de eerste helft van 2021. De omzetsderving en kostenbesparing over het boekjaar 2021 laten we buiten beschouwing. Deze brengen we aan het licht in de vijfde monitor, die naar verwachting in het najaar van

³ Pulles, I., Van Eldert, P., Nafzger, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). [Monitor Sport en corona III. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Mulier Instituut.

2022 verschijnt. De resultaten die in deze paragraaf de revue passeren, zijn ontleend aan een vragenlijst die in september 2021 onder sportbonden is uitgezet. Van de 77 sportbonden die Nederland telt, vulden 26 sportbonden deze vragenlijst in. De resultaten van de vragenlijst zijn gewogen op basis van de jaaromzet van sportbonden. In tabel 7.1 is te zien dat het merendeel van de 26 sportbonden die de vragenlijst invulden een jaaromzet had van meer dan 3 miljoen euro. Sportbonden met een jaaromzet van 500.000 tot en met 3 miljoen euro zijn enigszins ondervertegenwoordigd in de steekproef ten opzichte van de populatie.

Tabel 7.1 Respons op de sportbondenvragenlijst vergeleken met de totale populatie, uitgesplitst naar grootte op basis van jaaromzet

	Steekproef		Populatie	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
0 tot 500.000 euro omzet	10	38	31	40
500.000 t/m 3 miljoen euro omzet	5	19	18	23
Meer dan 3 miljoen euro omzet	11	42	28	36
Totaal	26		77	

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Ontwikkelingen in het personeelsbestand

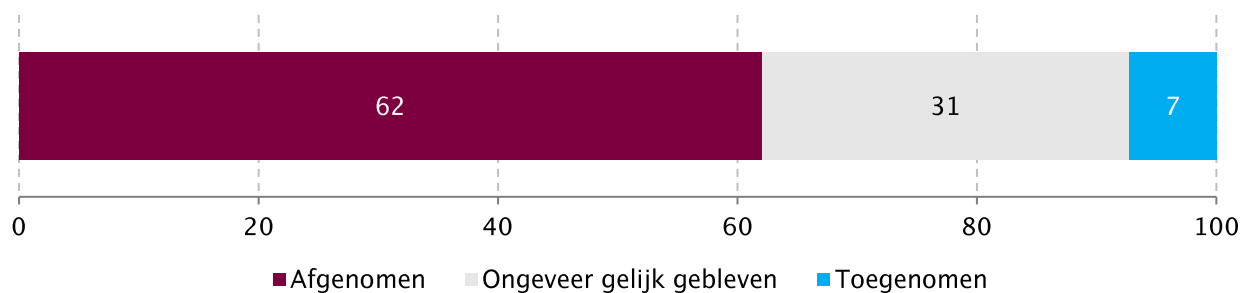
De grootte van het personeelsbestand verschilt sterk tussen de verschillende sportbonden in Nederland. Er zijn sportbonden met meer dan honderd medewerkers, maar ook bonden waar geen werkzame personen op de loonlijst staan. Op basis van de bondenvragenlijst van april 2021, waarvan de resultaten in de derde Monitor Sport en corona zijn gepresenteerd, bleek het aantal werkzame personen op 1 januari 2021 op gemiddeld ongeveer 32 te liggen. Het aantal fte bij een gemiddelde sportbond lag op 1 januari 2021 op 24. In de bondenvragenlijst van september 2021 is hier een vervolg aan gegeven door te vragen naar de ontwikkeling tussen 1 januari 2021 en 1 september 2021. Ten opzichte van 1 januari zijn het aantal werkzame personen en het aantal fte bij sportbonden op 1 september 2021 nauwelijks en daarom niet noemenswaardig veranderd.

Ontwikkelingen in het ledenbestand

Ongeveer twee derde van de sportbonden (62%) zag zich tussen 1 januari en 1 september 2021 geconfronteerd met een aflopend ledenaantal (figuur 7.2). Veel binnensporten konden als gevolg van de coronamaatregelen niet of in beperkte mate doorgaan door het sluiten van binnensportaccommodaties. Naar het zich laat aanzien werden bovenal deze sporten getroffen door een afnemend ledenaantal. De gegevens in bijlage 2 over het jaar 2020 onderschrijven dit.

Iets minder dan een derde van de sportbonden zag hun ledenaantal ongeveer gelijk blijven (figuur 7.2). Slechts 7 procent van de sportbonden kende een toename van het aantal leden. Deze toename van ledenaantallen bij sportbonden komt voor een deel op het conto van nieuwe sporten die in de buitenlucht te beoefenen zijn, zoals padel en discogolf. Ook het aantal beoefenaars van bestaande buitensporten als tennis, golf en vissen nam toe.

Figuur 7.2 Ontwikkeling ledenbestand sportbonden tussen 1 januari en 1 september 2021 (in gewogen procenten, n=26)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Financiële ontwikkelingen

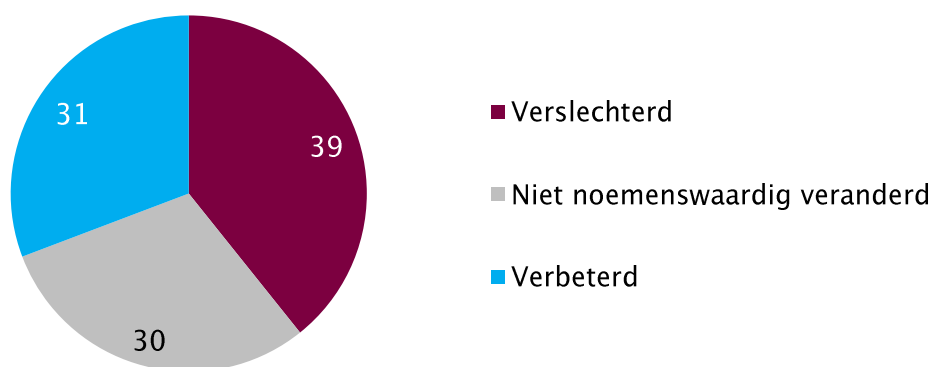
Financiële situatie

Vier op de tien sportbonden (39%) ervoeren een verslechtering van de financiële situatie in de eerste helft van 2021 ten opzichte van eind 2020 (figuur 7.3). Zij wijten dat onder meer aan dat er minder inkomsten uit evenementen werden gegeneerd en dat sponsorinkomsten terugliepen.

30 procent van de sportbonden heeft in de eerste helft van 2021 geen noemenswaardige verandering ervaren in hun financiële situatie ten opzichte van eind 2020. Bij het toelichten van hun financiële situatie gaven meerdere sportbonden aan dat zij zonder financiële steunmaatregelen van de overheid verlies geleden zouden hebben.

Sommige bonden maakten door het niet doorgaan van activiteiten en competities minder kosten en hielden daardoor budget over. 31 procent van de sportbonden meldt dat hun financiële situatie is verbeterd. Zij profiteerden onder meer van toenemende contributie-inkomsten van een populariserende sport.

Figuur 7.3 Financiële situatie sportbonden, eerste helft 2021 vergeleken met eind 2020 (in gewogen procenten, n=26)

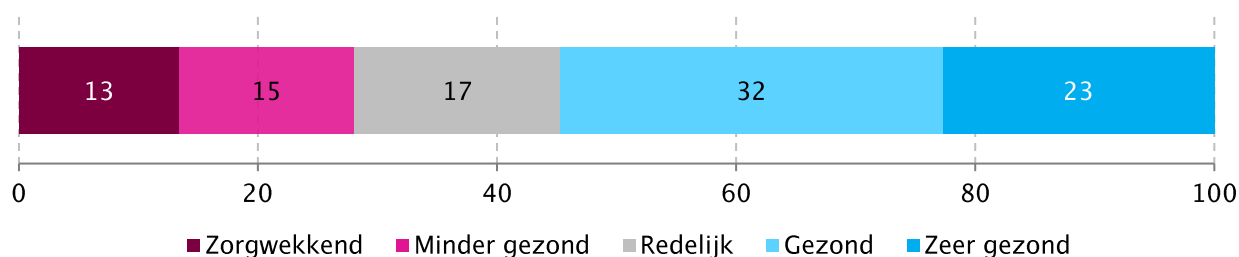
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Ongeveer 28 procent van de sportbonden geeft aan de huidige financiële situatie, op peilmoment september 2021, als zorgwekkend of minder gezond te ervaren (figuur 7.4). Daaraan liggen verschillende redenen ten grondslag, blijkt uit de toelichting die sportbonden geven (niet in figuur). Behalve dat

sportbonden aangeven dat financiële overheidssteun belangrijk is om verlies te voorkomen, gaat het daarbij vooral om teruglopende ledenaantallen en het gegeven dat sportcompetities in het sportseizoen 2020/ 2021 goeddeels geen doorgang konden vinden.

Bijna twee op de tien sportbonden (17%) omschrijven de huidige financiële situatie als redelijk. Ruim de helft van de sportbonden (55%) geeft aan in financieel opzicht op dit moment gezond of zeer gezond te zijn. Met het opheffen van de coronamaatregelen per 25 september jongstleden is dat een optimistisch stemmend gegeven. Niettemin moet deze constatering wel met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, onder andere omdat de omzetsderving van sportbonden in 2021 nog niet bekend is. Deze rapporteert het Mulier Instituut in de vijfde Monitor Sport en corona.

Figuur 7.4 Beschrijving huidige financiële situatie volgens sportbonden, peilmoment september 2021 (in gewogen procenten, n=26)

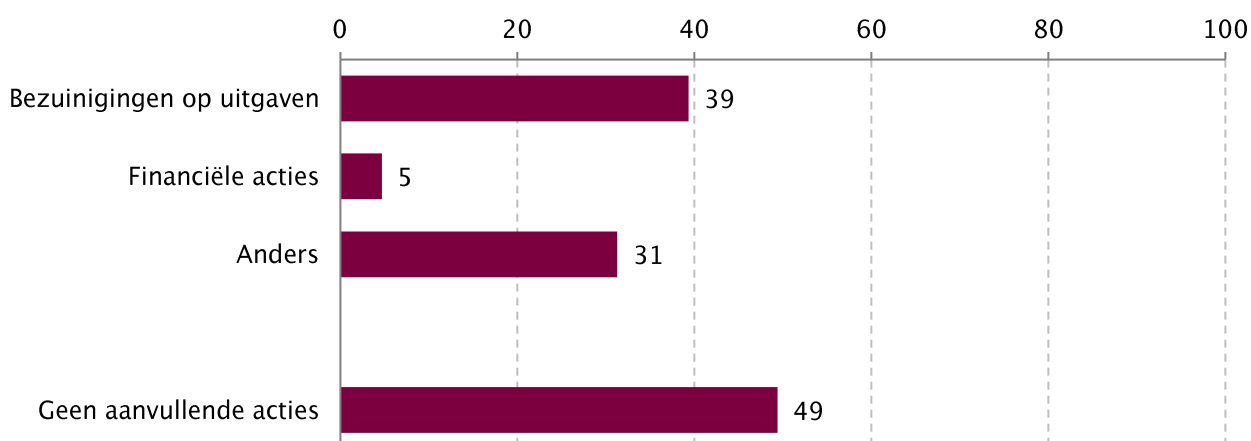
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Eigen vermogen

Dat sportbonden hun financiële situatie overwegend als redelijk of (zeer) gezond beschrijven, heeft onder andere als gevolg dat ongeveer de helft van de sportbonden (49%) momenteel (september 2021) geen aanvullende acties onderneemt om het eigen vermogen in stand te houden of te verbeteren (figuur 7.5). In de derde Monitor Sport en corona ondernamen nagenoeg zeven op de tien sportbonden geen acties om hun eigen vermogen in stand te houden of te verbeteren. Er is dus sprake van een lichte daling.

Een ander verschil met de derde monitor is dat in september 2021 meer sportbonden bezuinigen op hun uitgaven (39% versus 19%). Slechts enkele bonden (5%) ondernemen in september 2021 financiële acties om hun eigen vermogen in stand te houden of te verbeteren. Andere acties die 31 procent van de bonden onderneemt, zijn het werven van sponsors, leden en fondsen, en het creëren en implementeren van nieuwe verdienmodellen.

Figuur 7.5 Acties die sportbonden ondernemen om het eigen vermogen te verbeteren of in stand te houden, peilmoment september 2021 (in gewogen procenten, n=26)

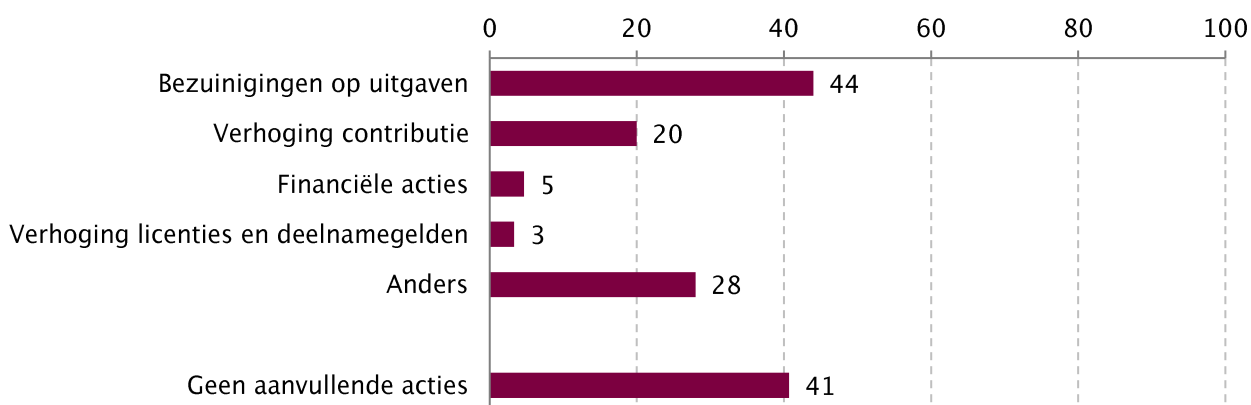

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Waar figuur 7.5 betrekking heeft op acties die sportbonden in september 2021 plegen, gaat figuur 7.6 over financiële acties die sportbonden in 2022 verwachten te plegen om het eigen vermogen te verbeteren of te behouden. Vier op de tien sportbonden (41%) verwachten in 2022 geen acties te hoeven ondernemen (figuur 7.6).

Vergeleken met de huidige situatie verwachten sportbonden in 2022 iets vaker te moeten bezuinigen (44% versus 39%). Twee op de tien sportbonden (20%) verwachten daarnaast de contributie te moeten verhogen. Andere acties die sportbonden in 2022 verwachten te plegen om hun eigen vermogen te consolideren of verbeteren, zijn net als in september 2021 vooral gericht op het werven van leden en fondsen. Ook ‘ondernemen en innoveren’ is meermaals benoemd. Sportbonden vinden het belangrijk om, nu het beoefenen van sport in verenigingsverband weer mogelijk is, leden tevreden te stellen, zodat zij niet geneigd zijn om hun lidmaatschap op te zeggen.

Figuur 7.6 Te verwachten acties van sportbonden in 2022 om het eigen vermogen in stand te houden of te verbeteren (in gewogen procenten, n=26)

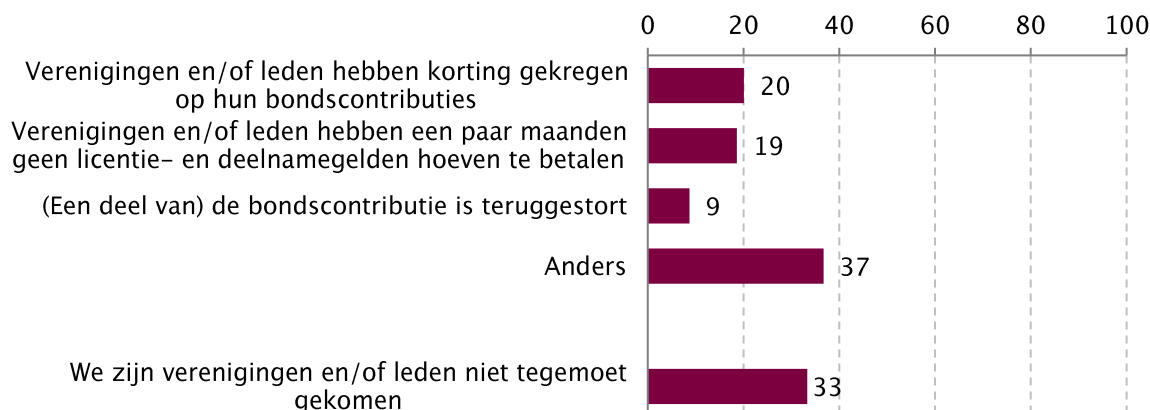
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Tegemoetkoming leden

Een derde van de sportbonden (33%) kwam verenigingen en/of individuele leden in de eerste helft van 2021 niet tegemoet in de contributie (figuur 7.7). Ongeveer twee op de tien sportbonden (20%) kwamen

leden tegemoet met korting op bondscontributies of het uitstellen van het betalen van licentie- en deelnamegelden. Vier op de tien sportbonden (37%) ondernamen tegemoetkomingsacties die anders van aard waren dan de gegeven antwoordcategorieën. Ook deze categorie ‘anders’ wordt echter goeddeels gevormd door bonden die aangeven verenigingen financieel tegemoet te komen door inschrijfgeld aan leden terug te betalen en korting te verschaffen op het bondslidmaatschap.

Figuur 7.7 Wijzen waarop sportbonden verenigingen en individuele leden tegemoetkwamen in de eerste helft van 2021 (in gewogen procenten, n=26)

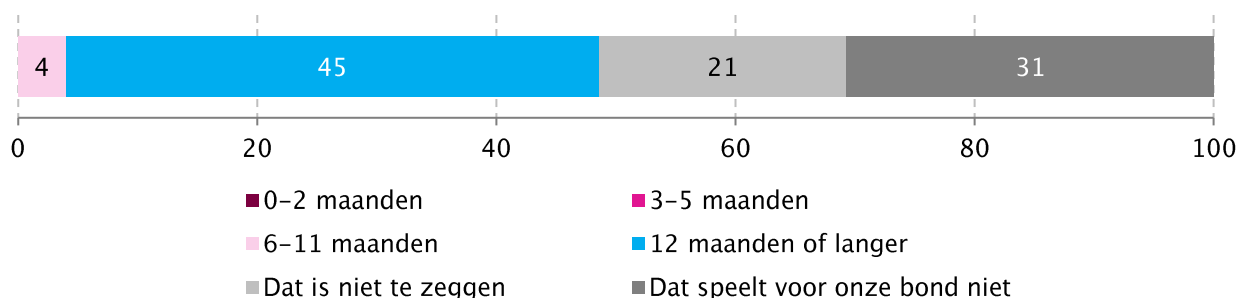
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

Blik vooruit

Iets minder dan de helft van de sportbonden geeft op basis van de financiële situatie in september 2021 aan de continuïteit voor twaalf maanden of langer te kunnen handhaven (45%). Geen enkele sportbond verwacht de continuïteit de komende vijf maanden niet te kunnen handhaven. Slechts een enkele bond verwacht de continuïteit zes tot elf maanden te kunnen handhaven.

Anders dan in de derde Monitor Sport en corona konden bonden in de vraag voor figuur 7.7 ‘Dat speelt voor onze bond niet’ als antwoord aankruisen. De meeste bonden die hun continuïteit voor langer dan twaalf maanden kunnen waarborgen, hebben die antwoordcategorie aangekruist.

Figuur 7.7 Termijn waarop sportbonden verwachten hun continuïteit te kunnen waarborgen (in gewogen procenten, n=26)

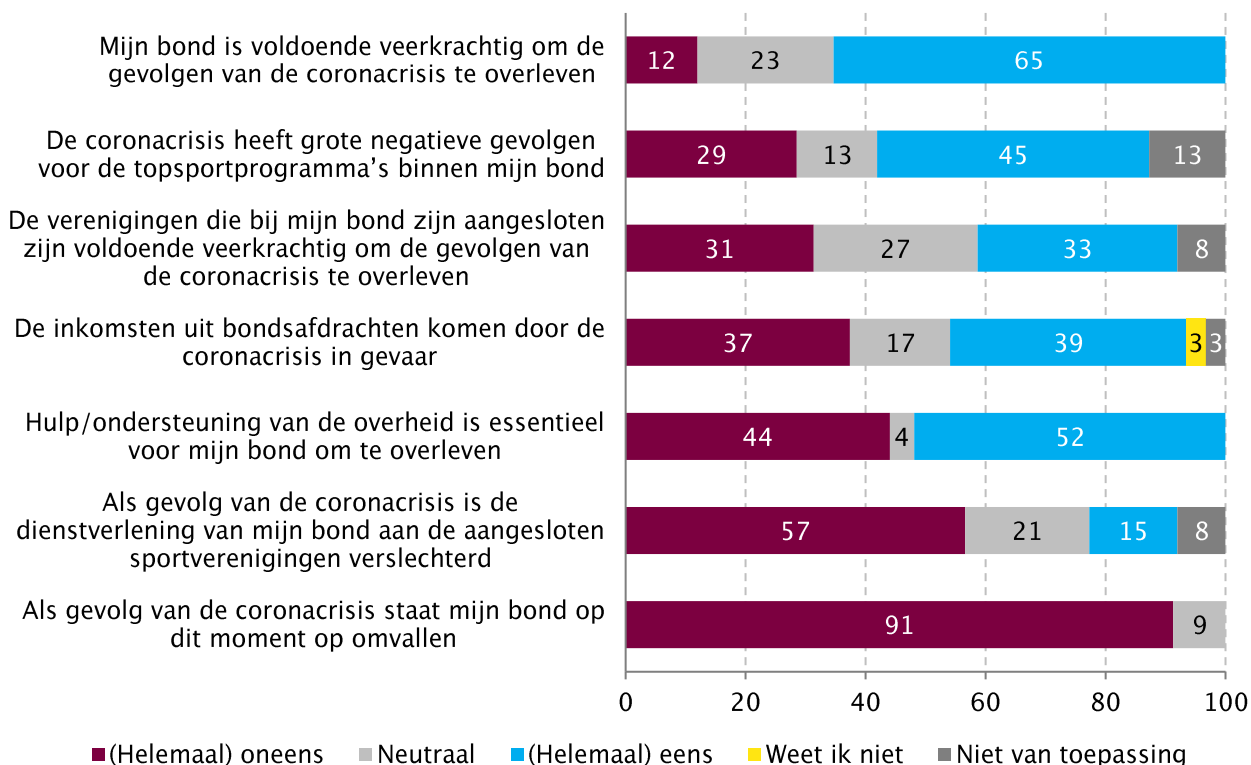
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

21 procent van de bonden geeft aan niet te kunnen zeggen hoe lang de continuïteit te waarborgen is (figuur 7.7). Voor drie op de tien bonden is de vraag of de continuïteit kan worden gewaarborgd niet aan de orde. Beide resultaten moeten vooral positief geïnterpreteerd worden, zoals naar voren komt in

figuur 7.8. 91 procent van de sportbonden geeft namelijk aan niet op omvallen te staan als gevolg van de coronacrisis (figuur 7.8). Daarnaast is twee derde van de sportbonden (65%) voldoende veerkrachtig om de coronacrisis te overleven. Hulp en ondersteuning van de overheid is daarbij voor 52 procent van de bonden essentieel. Ook in de derde Monitor Sport en corona bleken sportbonden veerkrachtig en nauwelijks op omvallen te staan, maar daartoe wel afhankelijk te zijn van hulp en ondersteuning van de overheid.

Figuur 7.8 Verwachtingen voor de toekomst volgens sportbonden (in gewogen procenten, n=26)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst financiële gevolgen van de coronacrisis voor sportbonden, september 2021.

7.2 NOC*NSF

Het vertalen van de maatregelen naar de sport

NOC*NSF heeft zich vanaf het begin van de coronacrisis ingespannen om de coronamaatregelen (zie bijlage 1 voor een overzicht) te vertalen naar sportorganisaties.⁴

Tot en met 24 september 2021 was het Protocol Verantwoord Sporten in Nederland van kracht. NOC*NSF heeft dit protocol opgesteld in samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS).⁵ Aan de hand van dit protocol hebben bonden en andere uitvoerende partijen (sportspecifieke) protocollen op maat opgesteld, om samen te kunnen sporten binnen de richtlijnen van het RIVM. De protocollen werden steeds aangepast aan de veranderende

⁴NOC*NSF (2021). [Coronavirus: huidige maatregelen voor de sportactiviteiten in Nederland](#).

⁵NOC*NSF (2021). [Protocol Verantwoord Sporten](#).

coronamaatregelen. Om sportverenigingen en -aanbieders te ondersteunen is op basis van het protocol een communicatiepakket ontwikkeld met voorlichtingsmaterialen. Dit pakket bestaat uit voorlichtingsposters en informatieborden die steeds geüpdatet werden. Sinds 25 september was het protocol in lijn met de in de vorige alinea beschreven landelijke maatregelen.

Sportverenigingen moeten alert zijn op (het correct uitvoeren van) de coronamaatregelen die van kracht zijn. NOC*NSF en sportbonden hebben de zogeheten toolkit coronamaatregelen ontwikkeld om verenigingen daarbij te ondersteunen. Per (publieke) ruimte in en rondom sportaccommodaties - zoals kantines, zwembaden, speelvelden, tribunes en kleedkamers - bevat de toolkit tips, adviezen en communicatiemateriaal. Tot dit communicatiemateriaal behoren posters, afbeeldingen en stickers die verenigingen kunnen gebruiken.⁶ NOC*NSF heeft verder een checklist met aandachtspunten voor financiële en accommodatiezaken gepubliceerd.⁷ Deze bevat algemene tips en richtlijnen voor verenigingen. Ook is er een overzicht van financiële regelingen voor sportclubs. Recent sprak NOC*NSF, net als de KNVB, zich uit tegen de maatregelen van het demissionaire kabinet om alleen te mogen sporten met een coronatoegangsbewijs. Zij uitten daarbij grote twijfels over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het controleren van deze bewijzen en gaven aan dat het moeten overleggen van een coronatoegangsbewijs door sporters, het beoefenen van sport minder laagdrempelig maakt. Uiteindelijk is besloten dat het coronatoegangsbewijs alleen bij de georganiseerde binnensport, en dus niet bij amateursport in de buitenlucht, verplicht is.

De gevolgen voor de organisatie NOC*NSF

NOC*NSF heeft als koepelorganisatie een spilfunctie in de coronacrisis. Naast te hebben gewerkt aan zijn reguliere takenpakket in het kader van sportparticipatie, ondersteunde NOC*NSF verenigingen bij het implementeren van maatregelen en het in kaart brengen van knelpunten uit de verenigingspraktijk. De coronacrisis bracht voor NOC*NSF ook extra werkzaamheden op het gebied van topsport teweeg. Het doorgaan van de Olympische Spelen onder een strikt corona-regime heeft de organisatie voor uitdagingen geplaatst. Zeker nu door uitstel van de zomerspelen de voorbereiding ervan deels samen is komen te vallen met voorbereidingen die worden getroffen voor de winterspelen van 2022.

Verder had de coronacrisis voor NOC*NSF ook impact op zijn werkzaamheden bij internationale evenementen die wel door konden gaan in Nederland, onder meer op het gebied van de inkomende buitenlandse delegaties. Daarnaast zijn er zorgen over de impact van corona op de (programma's voor) talentontwikkeling. NOC*NSF heeft tot slot extra inzet moeten plegen op het vlak van *public affairs*. Het ging daarbij onder meer om het uitwerken en implementeren van maatregelen die sportorganisaties in het kader van de coronacrisis compenseren.

De financiële consequenties van de extra werkzaamheden vielen voor NOC*NSF mee voor wat betreft de inkomsten vanuit de Nederlandse Loterij en 'het Rijk'. Echter, op het gebied van sponsoring waren er wel degelijk minder inkomsten dan begroot. De coronacrisis heeft NOC*NSF en sportbonden achterban gedwongen om onderlinge contacten aan te halen en versterken. Hetzelfde geldt voor contacten tussen NOC*NSF en andere sectorpartners. Vaak en intensief digitaal overleggen hebben ervoor gezorgd dat deze onderlinge contacten daadwerkelijk zijn verbeterd.

⁶ NOC*NSF (2021). [De toolkit coronamaatregelen helpt jouw club op weg!](#)

⁷ NOC*NSF (2021). [Coronavirus en sport: checklists en hulpmiddelen voor sportclubs.](#)

7.3 Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS)

Een relatief nieuwe organisatie binnen de ondersteuningsstructuur van de sport is het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS). Op 18 juni 2021 werd het POS formeel een stichting. Het POS behartigt de belangen van zestien brancheorganisaties. Deze brancheorganisaties vertegenwoordigen sportondernemers van airsoftcentra, biljartcentra, budosportscholen, buitensportbedrijven, dansscholen, fitnesscentra, golfbanen, hippische sportcentra, klim- en bergsportcentra, skatecentra, indoorskicentra, squashcentra, vechtsportcentra, watersportcentra, yogacentra en zwembaden. Naar schatting zijn dit 6.100 sportaanbieders. Volgens cijfers van het POS sporten er jaarlijks circa 7 miljoen sporters bij deze ondernemende sportaanbieders en werken er in totaal bijna 115.000 mensen. Pre-corona draaiden de ondernemende sportaanbieders in totaal een jaaromzet van circa 4,8 miljard euro, naar inschatting van het POS.

Het POS heeft in de periode van juli tot en met september geen financiële gevolgen van de coronacrisis ervaren, aangezien het POS in deze periode zonder budget werkte. Het POS heeft zijn achterban van sportondernemers ondersteund door samen met NOC*NSF, de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) te werken aan een heropeningsplan voor de sport. Dat uitte zich concreet in het interpreteren van de gevolgen van coronamaatregelen voor sportondernemers, het schrijven van protocollen aan de hand waarvan sportondernemers geleidelijk hun activiteiten konden hervatten, en het communiceren van veranderingen in aan de coronacrisis gerelateerde maatregelen naar sportondernemers.

De coronacrisis en de gevolgen daarvan zijn de afgelopen maanden minder dominant geworden in de werkzaamheden van het POS. De focus van het POS lag voornamelijk op twee activiteiten. Ten eerste is het POS geformaliseerd tot een stichting. Het POS schreef in dat kader een ontwikkelplan waarin het ingaat op de kerntaken van het POS en (het borgen van) zijn positie in de ondersteuningsstructuur van de sport in Nederland. Op basis van advies van de Nederlandse Sportraad heeft het POS de afgelopen maanden als tweede hoofdactiviteit gewerkt aan het instellen van een overleg waarin de gehele sector van sport en bewegen (krachtiger) vertegenwoordigd is richting de overheid. Het POS werkt hierin samen met NOC*NSF.

7.4 Gemeenten

Ondersteuning sportaanbieders door gemeenten

Exploitatie ijsbanen en zwembaden

Om de financiële gevolgen van de coronamaatregelen voor exploitanten van zwembaden en ijsbanen, waaronder gemeenten, te verzachten, had de Rijksoverheid de Specifieke Uitkering Ijsbanen en Zwembaden (SPUK IJZ) ingesteld. De SPUK IJZ was verdeeld over twee perioden: het kalenderjaar 2020 (SPUK IJZ 2020) en de eerste helft van 2021 (SPUK IJZ Q1 en Q2 2021). De regeling was alleen aan te vragen door gemeenten, maar die konden dat wel voor de vooraf geselecteerde exploitanten in de gemeente doen. In hoofdstuk 8 wordt de SPUK IJZ-regeling verder beschreven en wordt aangegeven in hoeverre deze is gebruikt door gemeenten. Daaruit komt onder andere naar voren dat een groot deel van de gemeenten een aanvraag heeft gedaan voor de SPUK IJZ.

Uit een uitvraag in het gemeentepanel van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) van september 2021 komt naar voren dat gemeenten overwegend tevreden zijn over de SPUK IJZ.⁸ Meer dan acht op de tien gemeenten, die gebruik hebben gemaakt van de SPUK IJZ, zijn (zeer) tevreden over deze regeling. 15 procent van de gemeenten geeft aan tevreden noch ontevreden over de SPUK IJZ te zijn. Tevredenheid onder gemeenten hoeft niet te betekenen dat zij het budget dat de SPUK IJZ uitkeert toereikend vinden om de exploitatiekosten van ijsbanen en/of zwembaden te compenseren.

Ongeveer de helft van de gemeenten gaf namelijk aan niet te weten of de SPUK IJZ in de eerste helft van 2021 toereikend gaat zijn. Hiervoor zijn verschillende mogelijke verklaringen. Allereerst kan dit te maken hebben met het tijdsplan van de regeling. De eerste ronde van de SPUK IJZ (2020) had betrekking op een heel jaar, terwijl de SPUK Q1 en Q2 2021 betrekking heeft op een halfjaar. Dit kan de verantwoording van het exploitatietekort ingewikkelder maken. Wat daarnaast in de verantwoording mee kan spelen is dat gemeenten namens een andere exploitant in de gemeente een aanvraag kunnen doen. Hierdoor kan het zijn dat de exploitant stukken aanlevert ter verantwoording, maar of de tegemoetkoming genoeg gaat zijn lastig in te schatten is voor de gemeente. Verder moet de gemeente de SPUK IJZ gelden na toekenning ook bij de exploitanten zien te krijgen. Gemeenten waren vrij om te bepalen hoe ze dat zouden aanpakken (huurkorting, subsidie etc.), maar zoals in hoofdstuk 8 verder toegelicht wordt, is het soms afwachten wat voor consequenties dit heeft voor de overige steunmaatregelen waarvoor de exploitant een aanvraag heeft ingediend. Tot slot hebben de meeste exploitanten naast het zwembad andere accommodaties in de portefeuille, bijvoorbeeld een sporthal of vergaderruimten. Deze vallen buiten de SPUK IJZ regeling, maar kunnen wel bepalend zijn voor de financiële gezondheid van de exploitant.

De SPUK IJZ is gaandeweg de coronacrisis aangepast. Het merendeel van de gemeenten (64%) gaf aan niet te weten of de uitkering hiermee is verbeterd. 23 procent van de gemeenten vindt de uitkering verbeterd noch verslechterd en iets meer dan één op de tien verenigingen vindt de regeling verbeterd.

Kwijtschelden huur sportverenigingen

Gemeenten kunnen sportaanbieders op diverse manieren financieel ondersteunen. Een van die manieren is het kwijtschelden van de huur voor sportverenigingen. Om verhuurders, waaronder gemeenten, hiervoor te compenseren heeft het ministerie van VWS de regeling Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties (kortweg TVS) in het leven geroepen. Verhuurders die de huur van een sportaccommodatie kwijtschelden omdat deze accommodatie vanwege de coronamaatregelen niet door amateursportorganisaties gebruikt kon worden, konden ter compensatie voor deze misgelopen huurinkomsten een aanvraag indienen voor een TVS-subsidie. Wel kwam een verhuurder alleen in aanmerking voor een tegemoetkoming als de huur daadwerkelijk is kwijtgescholden in de periode waarvoor de tegemoetkoming is aangevraagd. In hoofdstuk 8 wordt de TVS-regeling verder beschreven en wordt aangegeven in hoeverre deze is gebruikt door gemeenten.

Ongeveer 85 procent van de gemeenten die gebruik maakten van de TVS-regeling is (zeer) tevreden over deze steunmaatregel.⁹ 60 procent van de gemeenten geeft aan dat het uitgekeerde budget toereikend is om te compenseren voor de gedeelde huuropbrengsten van sportverenigingen in de eerste helft van 2021. 23 procent van de gemeenten vindt dat het aangevraagde budget ontoereikend is. Dat komt ofwel doordat gemeenten vinden dat zij onvoldoende worden gecompenseerd, ofwel doordat gemeenten zien dat verenigingen meer hulp nodig hebben dan alleen het kwijtschelden van huur. De TVS-regeling is echter zo

⁸ Gemeentepanel Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), september 2021 (n=135).

⁹ Gemeentepanel Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), september 2021 (n=135).

opgezet dat die alleen compenseert voor de huurgelden en niet voor andere doorlopende kosten van sportverenigingen waarvoor andere steunmaatregelen mogelijk uitkomst kunnen bieden. Verder geven gemeenten aan dat de TVS-regeling alleen bestemd is voor verenigingen en niet voor andersoortige sport- en beweegaanbieders. Dat klopt, maar dat betekent niet dat het budget van de regeling ontoereikend is, maar dat zij de regeling graag ook in zouden zetten voor het compenseren van andere sport- en beweegorganisaties.

De TVS-regeling is net als de SPUK IJZ aangepast tijdens de coronacrisis. Ongeveer een kwart van de gemeenten vindt dat de regeling met deze aanpassingen is verbeterd. Daar staat tegenover dat iets minder dan twee op de tien gemeenten vinden dat de regeling (sterk) verslechterd is.

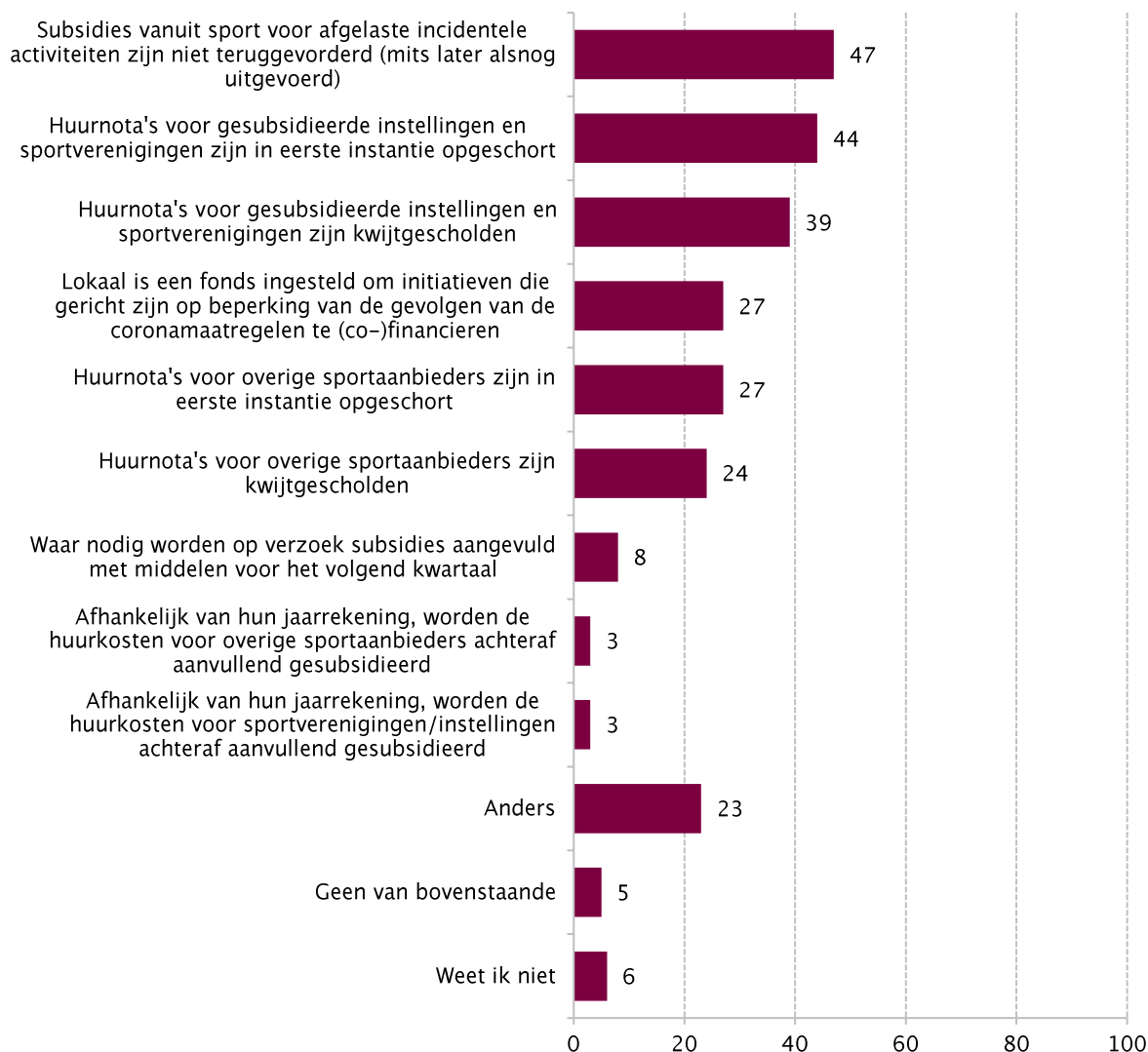
Overige ondersteuning door gemeenten zelf

Ruim een derde van de gemeenten ontving naast de TVS-regeling geen andere hulpvragen van verenigingen. Daarentegen heeft meer dan de helft van de gemeenten wel een dergelijke andere hulpvraag ontvangen. In figuur 7.9 is te zien welke maatregelen gemeenten treffen om sportaanbieders te compenseren.

De meeste gemeenten ondersteunden sportaanbieders door subsidies voor afgelaste incidentele activiteiten niet terug te vorderen (47%) en huurnota's voor gesubsidieerde instellingen en sportverenigingen op te schorten (44%) of kwijt te schelden (39%; figuur 7.9). In mindere mate hebben gemeenten ook de huurnota's voor overige sportaanbieders opgeschort of kwijtgescholden en een lokaal fonds opgericht om initiatieven gericht op het beperken van de gevolgen van de coronacrisis te (co-)financieren. Weinig gemeenten kozen ervoor om subsidies vooruit te betalen met middelen voor het volgende kwartaal en om op basis van een jaarrekening achteraf alsnog de huurkosten van sportaanbieders (waaronder sportverenigingen) aanvullend te subsidiëren.

Ongeveer een kwart van de gemeenten trof maatregelen die vallen onder de antwoordcategorie 'anders'. Het ging daarbij hoofdzakelijk om het oprichten van een coronaherstelfonds. Ook waren er gemeenten die belastingen en erfpacht compenseerden en kwijtscholden en die (eenmalig) extra subsidie aan sportaanbieders uitkeerden.

Figuur 7.9 Andere maatregelen dan de TVS en SPUK IJZ die gemeenten hebben ingesteld voor sportaanbieders om te compenseren voor de schade door de coronamaatregelen (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=135)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Gemeentepanel Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), september 2021.

7.5 Onderzoeks- en innovatie-instellingen

Onderzoeks- en innovatie-instellingen hebben momenteel veel aandacht voor de coronacrisis. Zo loopt via Sportinnovator het nodige aan Covid-19-projecten, waaronder projecten gericht op de thematiek sport en corona. De onderzoeken zijn deels fundamenteel wetenschappelijk van aard, maar deels ook praktijkgericht, om organisaties bij hun dagelijkse activiteiten en bedrijfsvoering met (onderbouwde) kennis te ondersteunen bij de omgang met (de maatregelen tegen het verspreiden van) het coronavirus.

ZonMw is het zogeheten COVID-19 Programma gestart om diverse aspecten van sport en corona te onderzoeken. Zo is onderzoek verricht naar het thema veerkracht van de samenleving tijdens en na de coronapandemie. Tot dit thema behoren projecten die gericht zijn op de achterstanden en kansenongelijkheid die coronamaatregelen creëren, technologische en sociale innovaties die zijn ontstaan

in reactie op de coronacrisis, communicatie en media omtrent corona, en de implicaties van de toegenomen sociale distantie tussen mensen als gevolg van de coronacrisis.¹⁰

Binnen de subsidieregeling ‘Wetenschap voor de Praktijk’ van het COVID-19 Programma is een aantal onderzoeksprojecten over sport en bewegen gestart. Deze gaan over:

- hoe het beweegaanbod zich aanpast aan de coronamaatregelen en welke gevolgen dat heeft voor kwetsbare personen;
- het stimuleren van sport en bewegen voor mensen met een ernstige psychische aandoening middels online sportaanbod;
- de invloed van grote (hardloop)evenementen op coronabesmettingen;
- de gevolgen van het openstellen van sportscholen en sportvelden voor het gedrag en de coronaklachten van mensen.¹¹

Tot slot zijn er binnen het COVID-19 Programma van ZonMw studies verricht naar hoe de negatieve gevolgen van de coronacrisis te beperken zijn.¹²

In deze paragraaf zijn de hoofdthema’s en een aantal voorbeeldstudies uitgelicht van coronagerelateerd onderzoek dat in Nederland plaatsvindt. Een volledig overzicht van onderzoeks- en innovatieprojecten is opgenomen in bijlage 5.

¹⁰ ZonMw (2021). [Veerkracht van de samenleving.](#)

¹¹ ZonMw (2021). [Wetenschap voor de praktijk.](#)

¹² ZonMw (2021). [Creatieve oplossingen op het gebied van sport en bewegen.](#)

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl